

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Луцький національний технічний університет

МІЖНАРОДНА СИСТЕМА СТРАХУВАННЯ

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньої програми «Міжнародні економічні відносини»
галузі знань 29 Міжнародні відносини
спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
денної та заочної форм навчання

Луцьк 2026

УДК 368(100)
М58

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозитарій ЛНТУ

Директор бібліотеки _____ Н.П. Поліщук

Рекомендовано до видання вченою радою факультету бізнесу та права ЛНТУ, протокол № _____ від «__» _____ 2026 року.

Голова вченої ради факультету бізнесу та права _____ Л.Л. Ковальська

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економіки та міжнародних економічних відносин ЛНТУ, протокол № __ від «__» _____ 2026 року

В.о. завідувача кафедри економіки та

міжнародних економічних відносин _____ О.М. Шубалий

Укладач: _____ Н.М. Галазюк, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин ЛНТУ.

Рецензент: _____ О.М. Зелінська, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин ЛНТУ.

Відповідальний

за випуск: _____ О.М. Шубалий, доктор економічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри економіки та міжнародних економічних відносин ЛНТУ.

М 58

Міжнародна система страхування [Текст] : Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 Міжнародні відносини спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» денної та заочної форм навчання / уклад. Н.М. Галазюк. Луцьк: ВІП ЛНТУ, 2026. 28 с.

Методичне видання складене відповідно до діючої програми курсу та містить тематичне планування курсу, питання для самоконтролю знань, основні терміни та поняття, список рекомендованих джерел.

© Галазюк Н.М. 2026

Зміст

Вступ	4
Організація та виконання самостійної роботи	5
<i>Змістовний модуль 1. Теорія міжнародного страхування.</i>	
<i>Міжнародний страховий ринок.</i>	6
Тема 1. Сутність, принципи і роль міжнародного страхування	6
Тема 2. Класифікація страхування в провідних країнах	7
Тема 3. Страхові ризики та їх оцінювання	9
Тема 4. Світовий страховий ринок	10
Тема 5. Організаційно-правові аспекти міжнародної страхової діяльності	12
Тема 6. Страхова організація	13
Тема 7. Державне регулювання страхової діяльності	15
<i>Змістовний модуль 2. Основні галузі страхування. Фінансово-економічна діяльність страхових компаній.</i>	16
Тема 8. Міжнародна практика особистого страхування	16
Тема 9. Міжнародна практика страхування майна	18
Тема 10. Страхування відповідальності в міжнародному бізнесі	19
Тема 11. Міжнародна практика перестраховування і співстрахування на страховому ринку	21
Тема 12. Страхування зовнішньоекономічних операцій	22
Тема 13. Доходи, витрати і прибуток страхових компаній	24
Тема 14. Фінансова надійність страхової компанії на світовому ринку страхових послуг	25
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	27

ВСТУП

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є невід'ємною складовою освітнього процесу та важливим елементом формування професійних компетентностей майбутніх фахівців у сфері міжнародних економічних відносин. В умовах глобалізації світового господарства та зростання ролі страхування як інструменту управління міжнародними ризиками особливого значення набуває ґрунтовне опанування теоретичних і практичних аспектів міжнародної системи страхування.

Навчальна дисципліна «Міжнародна система страхування» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про функціонування світового страхового ринку, міжнародну практику страхування, перестраховання, страхування відповідальності, майна, особистого страхування та страхування зовнішньоекономічних операцій. Значна увага приділяється питанням фінансової надійності страхових компаній, державного регулювання страхової діяльності та управління страховими ризиками на міжнародному рівні.

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи розроблено з метою надання здобувачам чітких орієнтирів щодо організації самостійного опрацювання навчального матеріалу, поглиблення знань, розвитку аналітичного мислення та формування навичок застосування теоретичних положень у практичній діяльності. Виконання самостійної роботи сприяє підвищенню рівня засвоєння навчальної дисципліни, формуванню відповідальності, академічної доброчесності та здатності до самонавчання.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота з дисципліни «Міжнародна система страхування» є обов'язковою складовою навчального процесу для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання. Вона передбачає систематичне та цілеспрямоване опрацювання навчального матеріалу відповідно до робочої програми дисципліни.

До основних видів самостійної роботи належать: опрацювання лекційного матеріалу, вивчення рекомендованої навчальної та наукової літератури, підготовка відповідей на питання для самоперевірки, виконання практичних і ситуаційних завдань, аналіз міжнародного досвіду страхування, а також підготовка до поточного та підсумкового контролю знань.

Організація самостійної роботи передбачає дотримання таких основних етапів:

- ознайомлення з тематичним планом дисципліни та вимогами до результатів навчання;
- опрацювання теоретичних положень відповідної теми з використанням навчальної літератури та нормативно-правових джерел;
- виконання передбачених методичними вказівками завдань;
- самоконтроль рівня засвоєння матеріалу за допомогою питань для самоперевірки.

Ефективне виконання самостійної роботи сприяє поглибленню знань з міжнародної системи страхування, розвитку здатності аналізувати страхові процеси на світовому ринку та формуванню професійних компетентностей, необхідних для подальшої фахової діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

*Змістовний модуль 1. Теорія міжнародного страхування.
Міжнародний страховий ринок.*

**ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ І РОЛЬ
МІЖНАРОДНОГО СТРАХУВАННЯ**

Основні поняття:

Міжнародне страхування – система економічних відносин між суб'єктами різних країн щодо захисту майнових інтересів від ризиків, що виникають у процесі міжнародної економічної діяльності.

Страховий ризик – ймовірність настання несприятливої події міжнародного характеру (економічної, політичної, воєнної, фінансової тощо), яка може призвести до матеріальних втрат.

Страхувальник – фізична або юридична особа, яка укладає договір міжнародного страхування та сплачує страхові внески з метою захисту своїх інтересів.

Страховик – страхова компанія або інша спеціалізована установа, що здійснює страхову діяльність на міжнародному ринку та бере на себе зобов'язання з виплати страхового відшкодування.

Страховий поліс – офіційний документ, який підтверджує укладення договору міжнародного страхування та визначає умови, обсяг і термін страхового покриття.

Принцип страхового інтересу – фундаментальний принцип страхування, відповідно до якого страхувальник повинен мати законний майновий або фінансовий інтерес у збереженні об'єкта страхування.

Перестраховування – механізм передачі частини страхових ризиків від однієї страхової компанії іншій з метою зменшення можливих збитків та підвищення фінансової стійкості.

Міжнародний страховий ринок – сукупність національних і транснаціональних страхових інституцій, які здійснюють страхові операції на глобальному рівні.

Питання для самоперевірки:

1. У чому полягає сутність міжнародного страхування та чим воно відрізняється від національного страхування?
2. Які основні функції виконує міжнародне страхування у світовій економіці?
3. Назвіть і охарактеризуйте ключові принципи міжнародного страхування.
4. Які види ризиків найчастіше покриваються в міжнародному страхуванні?
5. Яку роль відіграє перестраховування у системі міжнародного страхового захисту?
6. Як міжнародне страхування сприяє розвитку зовнішньоекономічної діяльності та міжнародних інвестицій?

ТЕМА 2. КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ

Основні поняття:

Класифікація страхування – систематизація видів страхування за певними ознаками (об'єктом страхування, формою проведення, галуззю страхування, територією дії тощо), що використовується для регулювання та аналізу страхових ринків різних країн.

Майнове страхування – вид страхування, що передбачає захист матеріальних активів (нерухомість, транспорт, вантажі, обладнання) від ризиків втрати або пошкодження; широко застосовується у США, країнах ЄС та Японії.

Особисте страхування – галузь страхування, спрямована на захист життя, здоров'я та працездатності фізичних осіб; у провідних країнах охоплює страхування життя, медичне та пенсійне страхування.

Страхування відповідальності – вид страхування, який покриває зобов'язання страхувальника щодо відшкодування шкоди, заподіяної третім особам; є обов'язковим або рекомендованим у більшості розвинених країн.

Обов'язкове страхування – страхування, запроваджене законодавством держави, що є обов'язковим для певних категорій суб'єктів (наприклад, автоцивільна відповідальність, соціальне страхування).

Добровільне страхування – форма страхування, що здійснюється на основі вільного вибору страхувальника відповідно до умов страхового договору та потреб у страхових послугах.

Соціальне страхування – система державного страхового захисту населення від соціальних ризиків (безробіття, хвороба, старість), яка має різні моделі реалізації у США, країнах ЄС та інших провідних економіках.

Комерційне (приватне) страхування – страхування, що здійснюється приватними страховими компаніями на ринкових засадах і доповнює державні системи соціального захисту.

Питання для самоперевірки:

1. У чому полягає сутність класифікації страхування та її значення для аналізу страхових ринків провідних країн?
2. Які основні галузі страхування виділяють у міжнародній практиці?
3. Чим відрізняється обов'язкове страхування від добровільного в різних країнах світу?
4. Які особливості розвитку особистого страхування в провідних економіках світу?

5. Яку роль відіграє страхування відповідальності в системі економічної безпеки держави?
6. Як національні особливості законодавства впливають на класифікацію страхування в різних країнах?

ТЕМА 3. СТРАХОВІ РИЗИКИ ТА ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

Основні поняття:

Страховий ризик – ймовірність настання випадкової події, яка може призвести до матеріальних, фінансових або нематеріальних втрат і є об'єктом страхового захисту.

Класифікація страхових ризиків – поділ ризиків за певними ознаками (економічні, політичні, фінансові, природні, техногенні тощо), що використовується для визначення умов страхування та розміру страхових тарифів.

Ризик-менеджмент – система методів і заходів з ідентифікації, аналізу, оцінювання та мінімізації страхових ризиків з метою зниження можливих збитків.

Оцінювання страхового ризику – процес визначення ймовірності настання страхового випадку та можливого розміру збитків з урахуванням статистичних, фінансових і експертних даних.

Страховий тариф – ціна страхового захисту, яка встановлюється на основі рівня ризику, очікуваних страхових виплат, витрат страховика та нормативних вимог.

Андеррайтинг – професійна діяльність страховика, спрямована на аналіз і відбір ризиків, прийняття рішення щодо страхування та визначення умов договору.

Страховий випадок – подія, передбачена договором страхування, з настанням якої у страховика виникає обов'язок здійснити страхову виплату або відшкодування.

Франшиза – частина збитків, яка не відшкодовується страховиком і покладається на страхувальника з метою зменшення дрібних ризиків і стимулювання обережної поведінки.

Питання для самоперевірки:

1. У чому полягає економічна сутність страхового ризику та його роль у страхових відносинах?
2. За якими ознаками здійснюється класифікація страхових ризиків у міжнародній практиці?
3. Які основні етапи процесу оцінювання страхових ризиків?
4. Як рівень ризику впливає на формування страхового тарифу?
5. У чому полягає значення андеррайтингу для фінансової стійкості страхової компанії?
6. Яку роль відіграє франшиза в системі управління страховими ризиками?

ТЕМА 4. СВІТОВИЙ СТРАХОВИЙ РИНОК

Основні поняття:

Світовий страховий ринок – сукупність національних і регіональних страхових ринків, міжнародних страхових та перестраховальних компаній, які здійснюють страхову діяльність у глобальному масштабі.

Страхова послуга – фінансово-економічна послуга, що надається страховиком страхувальнику у формі страхового захисту від визначених ризиків відповідно до умов договору.

Страхова премія – грошовий внесок, який сплачує страхувальник страховикові за надання страхового захисту; є основним джерелом формування страхових фондів.

Страховий ринок розвинених країн – сегмент світового страхового ринку, що характеризується високим рівнем

капіталізації, диверсифікації страхових продуктів та значною часткою страхування життя.

Страхові та перестраховальні транснаціональні корпорації (ТНК) – великі міжнародні компанії, які здійснюють страхову діяльність у багатьох країнах світу та відіграють ключову роль у перерозподілі глобальних ризиків.

Перестраховальний ринок – складова світового страхового ринку, яка забезпечує розподіл великих і катастрофічних ризиків між страховиками різних країн.

Страхове регулювання – система правових, економічних та наглядових заходів держави та міжнародних інституцій, спрямованих на забезпечення стабільності страхового ринку.

Глобалізація страхового ринку – процес інтеграції національних страхових ринків, уніфікації правил страхування та посилення конкуренції між міжнародними страховими компаніями.

Питання для самоперевірки:

1. Розкрийте сутність світового страхового ринку та його основні функції.
2. Які ключові учасники формують структуру світового страхового ринку?
3. Які відмінності характерні для страхових ринків розвинених країн і країн, що розвиваються?
4. Яку роль відіграють транснаціональні страхові та перестраховальні компанії у світовій економіці?
5. У чому полягає значення перестраховального ринку для забезпечення глобальної фінансової стабільності?
6. Як процеси глобалізації впливають на розвиток і регулювання світового страхового ринку?

ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Основні поняття:

Міжнародна страхова діяльність – сукупність страхових операцій, що здійснюються страховиками за участю суб'єктів різних країн відповідно до норм національного та міжнародного права.

Організаційно-правова форма страховика – юридично закріплена форма діяльності страхової компанії (акціонерне товариство, взаємне страхове товариство тощо), яка визначає порядок управління, відповідальності та розподілу прибутку.

Ліцензування страхової діяльності – процедура надання уповноваженим державним органом дозволу на здійснення страхових операцій, у тому числі на міжнародному рівні.

Страхове законодавство – сукупність національних законів, підзаконних актів та міжнародних угод, що регулюють страхову діяльність і забезпечують захист інтересів учасників страхових відносин.

Нагляд за страховою діяльністю – система державного контролю за фінансовою стійкістю страховиків, дотриманням ними вимог платоспроможності та стандартів ведення страхового бізнесу.

Міжнародні страхові угоди та конвенції – нормативно-правові акти, що встановлюють загальні правила страхування у міжнародній практиці та сприяють уніфікації страхових відносин між країнами.

Транскордонна страхова діяльність – здійснення страхових операцій страховиком за межами країни його реєстрації шляхом створення філій, дочірніх компаній або надання послуг без фізичної присутності.

Страхова відповідальність страховика – юридично визначений обсяг зобов'язань страхової компанії перед страхувальниками у разі настання страхового випадку.

Питання для самоперевірки:

1. У чому полягає сутність міжнародної страхової діяльності та її правове регулювання?
2. Які організаційно-правові форми страховиків використовуються у міжнародній практиці?
3. Яке значення має ліцензування для здійснення міжнародної страхової діяльності?
4. Як здійснюється державний нагляд за страховими компаніями в різних країнах?
5. Яку роль відіграють міжнародні страхові угоди та конвенції у розвитку світового страхового ринку?
6. Які особливості та ризики притаманні транскордонній страховій діяльності?

ТЕМА 6. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

Основні поняття:

Страхова організація – юридична особа, створена відповідно до законодавства, основною діяльністю якої є надання страхових послуг шляхом формування та використання страхових фондів.

Структура страхової організації – сукупність підрозділів страхової компанії (адміністративних, фінансових, андеррайтингових, збутових тощо), які забезпечують ефективне функціонування та управління страховою діяльністю.

Страховий портфель – сукупність укладених договорів страхування, що характеризує обсяг, структуру та рівень диверсифікації ризиків страхової організації.

Фінансова стійкість страховика – здатність страхової організації своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками за рахунок власного капіталу та страхових резервів.

Страхові резерви – спеціально сформовані грошові фонди страхової організації, призначені для забезпечення майбутніх страхових виплат і виконання зобов'язань за договорами страхування.

Управління страховою діяльністю – процес планування, організації, контролю та координації діяльності страхової організації з метою досягнення її стратегічних і фінансових цілей.

Андеррайтингова політика – сукупність правил і критеріїв прийняття страхових ризиків, що визначає допустимий рівень ризику та умови укладання страхових договорів.

Агентська та брокерська мережа – система посередників, через яких страхова організація здійснює продаж страхових продуктів та взаємодіє зі страхувальниками.

Питання для самоперевірки:

1. Розкрийте економічну сутність страхової організації та її основні функції.
2. Які основні елементи формують структуру страхової організації?
3. Що таке страховий портфель і яке його значення для управління ризиками?
4. Як забезпечується фінансова стійкість страхової організації?
5. Яку роль відіграють страхові резерви у діяльності страховика?
6. У чому полягає значення андеррайтингової політики для ефективної роботи страхової організації?

ТЕМА 7. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Основні поняття:

Державне регулювання страхової діяльності – система правових, економічних та організаційних заходів, що здійснюються державними органами з метою забезпечення стабільності страхового ринку та захисту прав страхувальників.

Органи страхового нагляду – уповноважені державні інституції, які здійснюють контроль і нагляд за діяльністю страхових компаній, дотриманням ними вимог законодавства та нормативів платоспроможності.

Страхове законодавство – сукупність законів і підзаконних актів, що регламентують умови здійснення страхової діяльності, порядок укладання страхових договорів та відповідальність учасників страхових відносин.

Ліцензування страхової діяльності – обов’язкова процедура отримання страховиком дозволу на здійснення певних видів страхування, яка є ключовим інструментом державного регулювання.

Пруденційний нагляд – система вимог і стандартів, спрямованих на забезпечення фінансової стійкості страховиків шляхом контролю капіталу, резервів та ризиків.

Нормативи платоспроможності – встановлені державою фінансові показники, яких зобов’язані дотримуватися страхові компанії для гарантування виконання зобов’язань перед страхувальниками.

Саморегулювання на страховому ринку – діяльність професійних об’єднань страховиків, спрямована на встановлення стандартів поведінки та підвищення якості страхових послуг.

Міжнародні стандарти страхового регулювання – рекомендації та принципи, розроблені міжнародними організаціями, що сприяють гармонізації національних систем страхового нагляду.

Питання для самоперевірки:

1. У чому полягає сутність державного регулювання страхової діяльності та його основні цілі?
2. Які функції виконують органи страхового нагляду?
3. Яку роль відіграє ліцензування у забезпеченні стабільності страхового ринку?
4. Що таке пруденційний нагляд і як він впливає на діяльність страховиків?
5. Яке значення мають нормативи платоспроможності для захисту інтересів страхувальників?
6. Як поєднуються механізми державного регулювання та саморегулювання на страховому ринку?

***ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВНІ ГАЛУЗИ
СТРАХУВАННЯ. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ.***

**ТЕМА 8. МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ОСОБИСТОГО
СТРАХУВАННЯ**

Основні поняття:

Особисте страхування – галузь страхування, що спрямована на захист життя, здоров'я, працездатності та фінансового добробуту фізичних осіб у разі настання страхових ризиків.

Страхування життя – вид особистого страхування, який передбачає здійснення страхової виплати у разі дожиття застрахованої особи до визначеного терміну, настання смерті або

інших передбачених договором подій; є ключовим сегментом страхових ринків розвинених країн.

Медичне страхування – форма страхового захисту, що забезпечує фінансування витрат на медичні послуги та лікування; у міжнародній практиці поєднує державні й приватні моделі.

Страхування від нещасних випадків – вид особистого страхування, який покриває ризики травм, інвалідності або смерті внаслідок раптових подій.

Пенсійне страхування – система довгострокового особистого страхування, спрямована на формування додаткового доходу громадян після завершення трудової діяльності.

Накопичувальне страхування – поєднання страхового захисту та інвестиційної складової, що дозволяє застрахованій особі накопичувати кошти протягом визначеного періоду.

Соціальні моделі особистого страхування – сукупність державних програм і механізмів соціального захисту населення, характерних для країн із розвиненими системами соціального забезпечення.

Рівень страхового покриття – обсяг і умови страхового захисту, що визначаються договором страхування та залежать від стандартів і практики конкретної країни.

Питання для самоперевірки:

1. У чому полягає сутність особистого страхування та його значення в міжнародній практиці?
2. Які основні види особистого страхування поширені у провідних країнах світу?
3. Чим відрізняються моделі медичного страхування в різних країнах?
4. Яку роль відіграє страхування життя у формуванні фінансової стабільності населення?

5. У чому полягають особливості розвитку пенсійного страхування в міжнародній практиці?

6. Як соціально-економічні умови впливають на рівень розвитку особистого страхування в різних країнах?

ТЕМА 9. МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА СТРАХУВАННЯ МАЙНА

Основні поняття:

Страхування майна – галузь страхування, що забезпечує захист матеріальних активів фізичних і юридичних осіб від ризиків втрати, знищення або пошкодження внаслідок настання страхових подій.

Об'єкт страхування майна – майнові інтереси, пов'язані з володінням, користуванням або розпорядженням матеріальними цінностями, що підлягають страхуванню.

Страхові ризики у майновому страхуванні – події природного, техногенного або соціально-економічного характеру (пожежі, стихійні лиха, аварії, крадіжки тощо), які можуть спричинити майнові збитки.

Страхова сума – грошова сума, в межах якої страховик несе відповідальність за договором страхування майна; визначається на основі вартості застрахованого об'єкта.

Страхове відшкодування – сума коштів, що виплачується страховиком страхувальнику або вигодонабувачу у разі настання страхового випадку для компенсації заподіяних збитків.

Принцип відшкодування – базовий принцип майнового страхування, відповідно до якого страхова виплата не може перевищувати розмір фактичних збитків.

Франшиза у майновому страхуванні – частина збитків, яка не підлягає відшкодуванню страховиком і залишається на відповідальності страхувальника.

Міжнародні стандарти майнового страхування – сукупність правил і практик, що застосовуються у провідних країнах для уніфікації умов страхування та врегулювання страхових випадків.

Питання для самоперевірки:

1. Розкрийте сутність страхування майна та його значення в міжнародній практиці.
2. Які об'єкти найчастіше страхуються у майновому страхуванні в різних країнах світу?
3. Які основні ризики покриваються договорами міжнародного страхування майна?
4. Як визначається страхова сума та її вплив на розмір страхового відшкодування?
5. У чому полягає принцип відшкодування та як він реалізується на практиці?
6. Які особливості застосування франшизи в міжнародній практиці страхування майна?

**ТЕМА 10. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В
МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ**

Основні поняття:

Страхування відповідальності – вид страхування, що забезпечує захист майнових інтересів страхувальника у разі виникнення його обов'язку відшкодувати шкоду, заподіяну третім особам у процесі господарської діяльності.

Цивільно-правова відповідальність – відповідальність суб'єкта господарювання за шкоду, заподіяну майну, життю або здоров'ю третіх осіб, що виникає на підставі норм цивільного права.

Професійна відповідальність – відповідальність, пов’язана з виконанням професійних обов’язків (юристів, аудиторів, лікарів, консультантів тощо), яка у міжнародній практиці часто підлягає обов’язковому страхуванню.

Корпоративна відповідальність – відповідальність компанії за наслідки своєї діяльності перед клієнтами, партнерами, працівниками та суспільством у цілому, зокрема у транскордонних операціях.

Страхова подія у страхуванні відповідальності – факт заподіяння шкоди третій особі, визнаний відповідно до умов страхового договору та чинного законодавства.

Ліміт відповідальності страховика – максимальний розмір страхової виплати, який страховик зобов’язується здійснити за одним страховим випадком або протягом строку дії договору.

Вигодонабувач – третя особа, якій може бути виплачено страхове відшкодування у разі настання страхового випадку в межах страхування відповідальності.

Міжнародні стандарти страхування відповідальності – сукупність правил і практик, що регламентують страхування відповідальності у міжнародному бізнесі та сприяють уніфікації страхових умов у різних країнах.

Питання для самоперевірки:

1. У чому полягає сутність страхування відповідальності та його значення для міжнародного бізнесу?
2. Які основні види відповідальності підлягають страхуванню в міжнародній практиці?
3. Чим професійна відповідальність відрізняється від корпоративної?
4. Яку роль відіграє ліміт відповідальності страховика у договорах страхування?

5. Хто є вигодонабувачем у страхуванні відповідальності та чому це важливо?

6. Як страхування відповідальності сприяє зниженню ризиків у міжнародній підприємницькій діяльності?

ТЕМА 11. МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ПЕРЕСТРАХУВАННЯ І СПІВСТРАХУВАННЯ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ

Основні поняття:

Перестраховування – система економічних відносин, за якої страховик передає частину прийнятих на себе ризиків іншому страховикові (перестраховику) з метою зниження можливих збитків і забезпечення фінансової стійкості.

Перестраховик – страхова або спеціалізована перестраховальна компанія, яка приймає на себе частину ризиків первинного страховика на визначених договірних умовах.

Цедент – страхова компанія, яка передає частину страхових ризиків у перестраховування іншому страховикові.

Договір перестраховування – угода між цедентом і перестраховиком, що визначає умови передачі ризиків, розподіл відповідальності та порядок виплат.

Пропорційне перестраховування – форма перестраховування, за якої страховик і перестраховик розподіляють ризики та страхові премії у заздалегідь встановлених пропорціях.

Непропорційне перестраховування – форма перестраховування, за якої перестраховик відшкодовує збитки, що перевищують визначений рівень відповідальності цедента.

Співстраховування – форма страхування, за якої кілька страховиків спільно беруть участь у страхуванні одного об'єкта, розподіляючи між собою ризики та відповідальність.

Міжнародний перестраховальний ринок – сегмент світового страхового ринку, на якому здійснюється передача великих, катастрофічних та транснаціональних ризиків між страховими компаніями різних країн.

Питання для самоперевірки:

1. У чому полягає економічна сутність перестраховування та його роль у міжнародній страховій практиці?
2. Хто такі цедент і перестраховик та які їхні функції у перестраховальних відносинах?
3. Чим відрізняється пропорційне перестраховування від непропорційного?
4. У чому полягає сутність співстраховування та в яких випадках воно застосовується?
5. Яку роль відіграє перестраховування у покритті великих і катастрофічних ризиків?
6. Як розвиток міжнародного перестраховального ринку впливає на фінансову стійкість страховиків?

ТЕМА 12. СТРАХУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ

Основні поняття:

Зовнішньоекономічні операції – господарські операції між суб'єктами різних країн, пов'язані з міжнародною торгівлею товарами і послугами, рухом капіталу, технологій та робочої сили.

Страховування зовнішньоекономічних операцій – система страхового захисту учасників міжнародної економічної діяльності від ризиків, що виникають під час здійснення експортно-імпорتنих, інвестиційних і фінансових операцій.

Комерційні ризики – ризики невиконання або неналежного виконання контрагентом договірних зобов'язань (неплатежі, затримка поставок, банкрутство партнера).

Політичні ризики – ризики втрат, спричинених політичними рішеннями або подіями в країні контрагента (націоналізація, воєнні дії, валютні обмеження, ембарго).

Кредитне страхування – вид страхування, що забезпечує захист експортера або кредитора від ризику неплатежу з боку іноземного покупця чи позичальника.

Транспортне страхування – страхування вантажів, транспортних засобів і відповідальності перевізника під час міжнародних перевезень.

Страхування інвестиційних ризиків – страхування капіталовкладень за кордоном від комерційних і політичних ризиків з метою збереження інвестицій.

Експортно-кредитні агентства – спеціалізовані державні або напівдержавні установи, що здійснюють страхування та гарантування експортних кредитів у міжнародній практиці.

Питання для самоперевірки:

1. У чому полягає сутність страхування зовнішньоекономічних операцій та його значення для міжнародного бізнесу?
2. Які основні види ризиків виникають під час здійснення зовнішньоекономічних операцій?
3. Чим відрізняються комерційні та політичні ризики у міжнародній торгівлі?
4. Яку роль відіграє кредитне страхування в системі страхового захисту експортерів?
5. Які види страхування застосовуються під час міжнародних перевезень вантажів?

6. Як експортно-кредитні агентства сприяють розвитку зовнішньоекономічної діяльності?

ТЕМА 13. ДОХОДИ, ВИТРАТИ І ПРИБУТОК СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Основні поняття:

Доходи страхової компанії – сукупність грошових надходжень страховика, отриманих у процесі страхової, інвестиційної та фінансової діяльності, що формують його фінансові ресурси.

Страхові премії – основне джерело доходів страхової компанії, що сплачується страхувальниками за надання страхового захисту відповідно до умов договорів страхування.

Інвестиційний дохід страховика – дохід, отриманий від розміщення страхових резервів та власного капіталу в фінансові інструменти (цінні папери, депозити, нерухомість тощо).

Витрати страхової компанії – сукупність грошових витрат, пов'язаних із здійсненням страхової діяльності, управлінням, виплатами страхового відшкодування та формуванням резервів.

Страхові виплати – кошти, що сплачуються страховиком страхувальникам або вигодонабувачам у разі настання страхових випадків.

Операційні витрати – витрати на ведення страхової справи, включаючи адміністративні витрати, комісійні винагороди агентам і брокерам, маркетингові та управлінські витрати.

Фінансовий результат страхової компанії – різниця між доходами та витратами страховика за певний період, що може набувати форми прибутку або збитку.

Прибуток страхової компанії – позитивний фінансовий результат діяльності страховика, який використовується для розвитку бізнесу, формування резервів і виплати дивідендів.

Питання для самоперевірки:

1. Які основні джерела доходів страхової компанії?
2. Яку роль відіграють страхові премії у формуванні доходів страховика?
3. З яких основних елементів складаються витрати страхової компанії?
4. Як формується фінансовий результат страховика?
5. Яке значення має інвестиційний дохід для фінансової стійкості страхової компанії?
6. Як прибуток страхової компанії впливає на її розвиток і конкурентоспроможність?

ТЕМА 14. ФІНАНСОВА НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ НА СВІТОВОМУ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Основні поняття:

Фінансова надійність страхової компанії – здатність страховика стабільно та своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання перед страхувальниками, партнерами та регуляторними органами в умовах дії ризиків.

Платоспроможність страховика – наявність у страхової компанії достатніх фінансових ресурсів для покриття страхових виплат і поточних зобов'язань відповідно до встановлених нормативів.

Страхові резерви – грошові фонди, сформовані страховою компанією для забезпечення майбутніх страхових виплат за чинними договорами страхування.

Власний капітал страхової компанії – сукупність коштів, що належать страховикові та використовуються для покриття ризиків, інвестування та забезпечення фінансової стабільності.

Пруденційні нормативи – встановлені регуляторними органами фінансові вимоги щодо капіталу, резервів, ліквідності та ризиків, дотримання яких забезпечує надійність страховика.

Рейтинг фінансової надійності – оцінка платоспроможності та стабільності страхової компанії, що надається міжнародними рейтинговими агентствами.

Диверсифікація страхового портфеля – розподіл ризиків між різними видами страхування, регіонами та клієнтами з метою зниження загального рівня ризику.

Перестраховальний захист – механізм забезпечення фінансової надійності страховика шляхом передачі частини ризиків перестраховикам.

Питання для самоперевірки:

1. У чому полягає сутність фінансової надійності страхової компанії на світовому ринку?
2. Які основні показники характеризують платоспроможність страховика?
3. Яку роль відіграють страхові резерви у забезпеченні фінансової стабільності компанії?
4. Як диверсифікація страхового портфеля впливає на фінансову надійність страховика?
5. Чому рейтинги фінансової надійності є важливими для клієнтів і партнерів страхових компаній?
6. Яке значення має перестраховування для підтримання фінансової надійності страховика на міжнародному рівні?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сосновська О.О. Страхування: навчальний посібник / О.О. Сосновська. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
2. Карцева В.В., Прасолова С.П. Інститути міжнародного страхового ринку: навчальний посібник+навчальний тренінг / В.В. Карцева, С.П. Прасолова. Київ:, «SBA-Print», 2020. 568 с.
3. Журавка О.С. Страхування : навчальний посібник / О.С. Журавка, А.Г. Бухтіарова, О.М. Пахненко. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
4. Мельник Т.А., Сибірцев В.В. Страхування : навчальний посібник / Мельник Т.А., Сибірцев В.В. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307с.
5. Страхування : практикум / укл. Брязкало А.Є., Гладчук О.М. Кучерівська С.С. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2020. 152с.
7. Клапків Ю.М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 568 с.
8. Левковець Н.П., Бабич Л.М., Теслюк Н.П., Наконечна С.А., Гуцалюк О. І. Фінансова безпека страхових компаній в умовах інституційних змін. Ефективна економіка. 2021. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/90.pdf.
9. Гудзь О.Є. Розвиток страхування: нові інструменти та методи управління ризиками в цифровій економіці. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2019. № 3. С. 4–12.
10. Волошина-Сідей В., Коверза А. Сучасні підходи до дослідження потенціалу ринку страхування життя. Економіка та суспільство. 2022. № 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1641/1578>.
11. Плиса В.Й. Страхування : підручник, 2-ге видання, виправлене й доповнене [Затверджено МОН України як підручник для студентів вищих навчальних закладів (закладів вищої освіти).] Київ : Каравела, 2019. 512с.
12. Єпіфанова І.Ю., Підлужняк І.В. Аналіз конкурентоспроможності страхових компаній на українському

ринку. 2021. 3 с. URL:
http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/31328/pidluzhniak_tezi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

13. Пестич Д. Є. Аналіз стану та розвитку страхового ринку України. 2019. 102с. URL:
<http://dSPACE.puet.edu.ua/bitstream/123456789/7534/1/Диплом%20Пестич.pdf>

14. Борисюк О.В. Тенденції банкострахування в умовах нестабільності розвитку фінансового ринку України. Молодий вчений. 2019. №1(2). С. 428 – 432.

15. Александрова М. М., Довгалюк В. В. Економічний зміст та роль мікстрахування як елемента соціального захисту. Ефективна економіка. 2019. № 8. URL:
http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2019/38.pdf.

16. Богріновцева Л. М., Венгуренко Т. Г. Особливості адміністрування податків у страхових компаніях. Модернізація податкової та митної політики в інституціональному забезпеченні розвитку економіки України: монографія / К.О. Ващенко, П.В. Пашко, С.В. Онишко та ін.; за наук. ред. д.е.н., проф. П. В. Пашка, д.е.н., проф. С. В. Онишко. Ірпінь :Університет ДФС України, 2020. С. 366–378.

17. Шубенко І.А., Шокал Я. О. Теоретичні засади управління доходами страхових компаній. Економіка, фінанси, облік та право: тенденції, виклики, перспективи: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 6 вересня 2022 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2022. С. 52-55. URL
http://www.economics.in.ua/2022/09/blog-post_14.htm

18. Дем'янчук М.А., Дроздина А.А. Інформаційні технології як фактор підвищення конкурентоспроможності страхових компаній. Модернізація економіки: теоретичні засади та практика реалізації: матеріали міжнар. наук.-практич. конф., Запоріжжя, 2021. С. 145-149.

Міжнародна система страхування [Текст] : Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 Міжнародні відносини спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» денної та заочної форм навчання / уклад. Н.М. Галазюк. Луцьк: ВІП ЛНТУ, 2026. 28 с.

Комп'ютерний набір та верстка

Н.М. Галазюк

Редактор

Н.М. Галазюк

Підп. до друку « » _____ 2023 р.

Формат 60x84/16. Папір офс.

Гарн. Таймс. Ум. друк. арк. 5,5.

Тираж прим.

43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75
Друк – Відділ іміджу та промоцій ЛНТУ